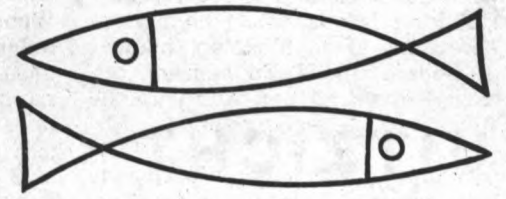

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Psalm 67

■ Eb na vloed

Vermoeidheid legt zich loom als een grauwe wade over de mensen. Voorjaarsmoedheid? Ik krijg de laatste tijd het idee, dat het voor velen een chronisch verschijnsel dreigt te worden. Een verschijnsel dat niet meer aan één seizoen gebonden is. Jules de Corte vroeg lang geleden al: waarom zijn de mensen zo moe?

Vandaag zou ik zeggen: omdat we het gevoel hebben tegen de bierkaai te vechten. Omdat we zien aankomen dat we het niet redden. Omdat we onmachtig zijn het tij te keren. Stijgende werkloosheid en dalende geldswaarde demonstreren dat de vloed van welvaart voorbij is. Daar is vóór in de plaats gekomen een wegebben van zekerheden op materiële gebied. En hoe hard een mens ook werkt, op zijn eentje kan hij dit tij niet keren. Er zijn te veel factoren in het spel waarop de eenling geen enkele invloed heeft. Bovendien zijn we wat realistischer geworden. Al was er nu een Colijn die ons verzekerde, dat we rustig konden gaan slapen, we zouden hem niet geloven.

De garantie van de gouden standaard is definitief verleden tijd. Het zou zinloos zijn daar doekjes om te winden. Zeker een gelovige dient met open ogen te leven.

■ Nationale feestdag?

Psalm 67 heeft in de Nieuwe Vertaling een opschrift: danklied voor de oogst. Ik laat in het midden of dat juist is. Sommigen zeggen: het is een lied voor de biddag — 't hangt er nl. maar vanaf hoe je de werkwoordsvormen vertaalt. Het doet er mijns inziens niet zoveel toe. Want wat is de kern van dit korte lied? Waar draait het om bij de dichter — bij Israël, bij Gods volk?

Dat blijkt uit het korte refrein van

vs. 4 en 6. Hoor maar: dat de volken U loven, o God; dat de volken altgeder U loven! Israël bedoelt méér dan een „nationale feestdag“. Het wil er een (niet dé) internationale van gemaakt zien. De lof is betamelijk in het land van melk en honing. Maar nog betamelijker is dat de hele wereld het loflied overneemt. Iedereen moet kunnen feestvieren. De vreugde is niet compleet als niet allen in de vreugde delen (Jes. 25 : 6-12).

Dat leidt de aandacht een beetje af, af van jezelf, van je eigen problemen. Dat wist dat oude volk al lang — daarvoor behoefte je niet in 1976 te leven. Wilt u er eens over nadenken? Over dat „iedereen moet kunnen feestvieren“?

■ Klinkende munt

Nu is „feestvieren“ ook al gedevalueerd. Zo erg zelfs, dat een mens het feesten beu wordt. Het wordt vaak zo opgeschroefd. Overdaad brengt walging met zich mee.

Maar feestvieren is in Israël's mond dan ook heel wat meer. Het is Góð loven — een „lof zij de Heer“. Niet dat je dit om de andere zin gaat zeggen. Het is eerder met innige dankbaarheid aan God denken, over Hem spreken, met Hem leven. De intense vreugde van de herkenning van „de Ander“. Daar is een blik, een gebaar, een woord al voldoende voor. „Dat de volken altgeder U loven“ — begrijpt u wat Israël bezielt?

In dat kader brengt Israël zichzelf ter sprake. Luister maar: God zij ons genadig en zegene ons — Hij doe zijn aanschijn bij ons lichten. Blijkbaar een ritueel gebed van de tempelganger/offeraar, als je er Mal. 1 : 9 naast legt. Anderzijds herinneren de woorden sprekend aan de zegen-formule van Num. 6 : 24-26. Met één verschil. Dáár is het de hogepriester, de voorganger, die aan het volk Gods zegen oplegt. Maar als het goed is maakt die voorganger zichzelf bijna overbodig, doordat de gemeente, mondig wordend, de woorden zelf in de mond neemt. Als het „God met ons“ de klinkende munt van de gemeente wordt. Munten kunnen devalueren — het „God met ons“ blijft lichten als de zon.

■ Gebed zonder grenzen

Delen in Gods zegen betekent niet: nooit meer moeilijkheden. Dat merkt u trouwens vanzelf wel. Zelfs daar waar Gods zegen gevraagd en gegeven wordt, sta je tussen ruïnes naar de gebrokenheid van de kerk te kijken... En ook dat is vermoeiend. Maar dank zij het „God met ons“ blijken vermoeiden als op arendsvleugelen te kunnen gaan (Jes. 40).

We kunnen nog veel van dat oude Israël leren. Het isoleerde zich veel minder dan wij wel eens denken.

Waarom vroeg het om Gods zegen? Om er zelf beter van te worden? Ik laat de dichter van Psalm 67 aan het woord en in hem Israël zelf: opdat men op aarde uw weg kenne, onder alle volken uw heil!

Hier eindigt de bidder niet bij de vraag om Gods genade en zegen, maar hij stelt zich een doel. En dat doel is wereldwijd.

Israël kon en mocht bidden om en danken voor gewas: de aarde gaf haar gewas — God, onze God, zegent ons (vs. 7). Maar ze keken verder dan hun akker lang was: hun blik ging hunkerend naar de horizon, naar de einden der aarde. Hoor maar weer: God zegent ons, opdat alle einden der aarde Hem vrezen. Zo bezien is een gebed voor het eigen gewas een gebed zonder grenzen.

■ Farao's voetenbankje en Israël's gebed

Wij zitten nog al eens met de vraag in hoeverre onze kerkelijke situatie, en dus ook ons gebed, egoïstisch is.

Komt het niet neer op de verworvenheid van het hebben van Gods zegen? Is het niet passender jezelf helemaal weg te cijferen, alles weg te geven wat je hebt?

Moet het egoïsme niet vervangen worden door altruïsme, het „ik“ door „de ander“?

Israël wist beter. Ondanks de vijandschap, de jalouzie die Gods aanwezigheid met zich meebracht bij de burenen. Israël wist zich de plaats waar God zijn zegen, zijn heil, zijn wegen demonstreerde. Zelfs en juist in zijn gezegende staat wist het zich instrument van God tot heil van de wereld. In Israël bracht God aan het licht hoe

Hij tegenover de wereld wilde staan. Daar profiteerde Israël wel van. Toen Israël uit Egypte's slavernij werd gevoerd, bleven... de negers als slaven achter. De voetenbankjes der farao's spelen een duidelijke taal... daar stonden de overwonnen volken van diverse rassen keurig op afgebeeld. En farao's voeten daar bovenop laten weinig te raden over. De symboliek is meer dan duidelijk en belooft bepaald geen heil en vrede! De eerste vraag is: heeft God die vrijheid of niet? Israël werd gebracht in het land van melk en honing. Die negers bleven achter in de vurige oven van Egypte... De volgende vraag is: was Israël dan zoveel beter? Mozes geeft daar, in Deut. 7, een afdoend antwoord op.

En Gods volk kan in dezen óók geen stap verder komen dan door Gods souvereiniteit met vreze en beven te erkennen. Terwijl het zich eindeloos blijft verwonderen over Gods trouw aan „Abraham, Izaäk en Jacob“ en de belofte hun gedaan. Wat overblijft is met dankzegging te genieten van Gods gaven en uit te zien naar, te bidden om Zijn voltooiing van Zijn werk: dat alle volken op aarde Zijn weg kennen en Zijn heil!

IN DIT NUMMER

Pagina 129
Ds E. R. Postma,
Psalm 67

Pagina 130,
Ds E. R. Postma,
Uitzicht

Pagina 131
C. Huizinga,
Op zoek naar de eenheid van
alle christgelovigen (2 - slot)

Pagina 132-133
D. W. L. Milo,
Verenigde Gereformeerde Kerk

Ds M. R. van den Berg,
Jeremia (Bijbelstudie)

Pagina 134
Prof. C. Veenhof,
Kommunisten na de oorlog

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

UITZICHT

■ Dubbel-zinnig

Kerkwoorden zijn ook al niet meer wat ze geweest zijn. Eens heeft de jonge christelijke kerk heel wat woorden uit de dagelijkse omgangstaal overgedoopt, ze een eigen, nieuw stempel gegeven. Al was het alleen maar het woord „dopen”. Nu lijkt het erop, dat kerkwoorden weer worden omgezet in profane taal. Op een gegeven ogenblik spreken kerk en wereld dezelfde taal. Maar het blijkt waar: als twee hetzelfde vragen, is het nog niet hetzelfde.

Neem nu het begrip „mondigheid”. Argeloos gebruikt op een Opbouwvergadering of kerkeraad. Helaas: mensen uit het bedrijfsleven kijken wat bleekjes. Ze denken meer aan vakbonden en ondernemingsraden dan aan kerkelijke zaken. Met als bijgedachte: maatschappelijke ontwrichting en onverantwoordelijkheid.

Spijtig. Wat nog niet zeggen wil, dat ik me dit goede woord laat afnemen. Zelfs Paulus en Lucas namen het risico van dubbel-zinnig taalgebruik. Lucas als het gaat om de geboorte van de echte Heiland (Luc. 2:1 v.v.), Paulus als hij de komst (parousie) van de antichrist beschrijft. Luther herkende hetzelfde verschijnsel toen hij satan de aap van God noemde. De mens is geschapen als beeld (vertegenwoordiger) van God. Bezielt door Gods Geest dient hij te handelen en te spreken zoals God zelf dat zou doen. De bezieling door Gods Geest ontmaskert alle naäperij.

■ Breuklijn

Dus blijf ik het woord mondigheid gebruiken. In kerkelijke zin. Als aanduiding van de verantwoordelijkheid en de volwassenheid van de gelovige.

In de bijbel staat dat Israël een paedagoog, een kinder-leider, wilt u: een kleuterleidster nodig had. Dat duurde tot op de tijd van Christus. Daarna behoeft Gods volk niet meer bij de hand genomen te worden. We hebben de volwassenheid en verantwoordelijkheid teruggekregen. Al bijna 2000 jaar lang: dat laatste lijnstuk van die lange lijn tussen schepping en wederkomst.

„In den beginne” sprak God met de mens als met zijn vriend. Volwassen — van aangezicht tot aangezicht. Hij vertrouwde hem de wereld toe. En de mens kreeg Gods zegen mee (Gen. 1:28). Door de zondeval komt er een breuklijn in die situatie. De mens wil als God zijn. Eigen baas en niemand knecht. Aan niemand verantwoor-

ding schuldig. De aarde in eigen beheer. God uitgesloten van medezeggenschap.

Jawel. Maar als Gods zegen wordt teruggewezen, blijft de vloek over. Uw smart vermeerderd. In het zweet uws aanschijns... En de man zal heersen over de vrouw. Moord en doodslag. Metterdaad.

■ Een „hulpe”

„De man zal heersen over de vrouw.” Ook dat is een element van de vloek der gestoorde harmonie. Zo is het van den beginne niet geweest... Moet het zo dan wel tot het einde blijven?

Voor die onontkoombare vraag sta je, als je vraagt naar de plaats van de vrouw — zeker in de kerkelijke samenleving met haar lange traditie.

Zie ik het goed, dan is God sinds de zondeval bezig geweest met „de wederherstelling aller dingen”. Met het herstel van de oorspronkelijke situatie, toen alles nog goed en gaaf, met elkaar in harmonie, in staat van vrede was.

Kerkelijk Leven

In die oorspronkelijke situatie was het als volgt. Blijkens het „voorbbericht” (Gen. 1-2:3) schiep God de mens naar zijn beeld — naar Gods beeld schiep Hij hem: *man(nelijke)* en *vrouw(elijke)* schiep Hij hen. In deze twee-eenheid kan de mens(heid) de HERE God op aarde vertegenwoordigen.

In het eerste hoofd-stuk (2:4-4:26) krijgen we nadere, ter zake doende informatie. Onder andere dat de HERE God zelf zegt: „het is niet goed, dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulp maken, die bij hem past”.

Die „hulp” heeft niets te maken met een hulpje in de huishouding. Met „behulp” — waarbij je denkt: het blijft toch maar behelpen! Eerder moeten we denken aan een pendant, een tegenhanger, aan rechter- en linkerhand. Samen zijn man en vrouw een „set”, een bij elkaar passend „stel”. Als Adam — de man — deze schepping van God een naam gaat geven, zegt hij dan ook niet „Eva” maar „mannin” (2:23; vgl. het engelse man — woman).

■ Gelijkwaardigheid

Die twee-eenheid heeft niet alléén te maken met het huwelijk. Anders zou je moeten concluderen dat een ongetrouwde man of vrouw incompleet was. Het is de mensheid die compleet is in haar mannelijk en vrouwelijk zijn. Het huwelijk is een van de vormen van samenleving, maar niet de enige. Na de uittocht zingt Israël, een

Pastorale notities

Al gevende verrijkt worden

De Spreukendichter zegt (11:24): „Er zijn er, die uitstrooien en toch nog meer verkrijgen; terwijl anderen meer inhouden dan recht is en toch gebrek lijden”.

Op het eerste horen is dat een raadselspreuk: Van geven rijk worden? Het klopt in elk geval niet met onze gewone menselijke berekeningen in geldzaken. Het is toch zó: iedere gulden die je uitgeeft, ben je onherroepelijk kwijt. Uitgeven betekent: armer worden. Sparen wil zeggen: rijker worden. Zo is de wijsheid van de wereld waarin wij dagelijks leven, en het klinkt ook heel eenvoudig. Er is geen speld tussen te krijgen. Maar er is ook nog een andere wijsheid, de wijsheid die van boven is, de wijsheid van de rechtvaardigen. En deze wijsheid houdt rekening met nog andere dingen dan geld.

Zij houdt rekening met Gods almachtige Vaderhand. Zij belijdt, dat God de Here de eigenaar en bezitter is van al het goud enz.: „ver. Dat Hij daarover de beschikker is. En dat Hij het in gunstrijk welbehagen schenkt aan wie Hij wil.”

Dan staan de zaken niet zo eenvoudig. Want dan zullen we met de gunst en ongunst van de Here rekening moeten houden.

Dan is er een merkwaardig verschijnsel op te merken. Dit namelijk, dat er zijn die uitstrooien en toch rijker worden.

Uitstrooien betekent hier: rijkelijk van zijn middelen uitdelen waar het nodig is. Zoals van de rechtvaardige in Psalm 112:9 gezegd wordt: hij wordt nooit moe om wel te doen.

Over dát uitstrooien gaat het hier. Daar word je niet armer van.

Integendeel. Wij merken op dat de Here dat wil zegenen.

Zo zijn er mensen, die in liefde tot verdrukte en in nood verkerende medechristenen honderd gulden wegschenken en als een zegen van de Here er op een of andere manier duizend gulden voor terugkrijgen.

Natuurlijk is dat geen causaliteitswet waaraan we de Here zouden mogen binden. We mogen God niet verzoeken door te zeggen: ik strooi maar uit en het komt wel goed. Met eerbied gezegd: wij mogen geen financieel spelletje met de Here spelen.

Wel moeten we gelovig aandacht schenken aan het woord van de Here Jezus: „Geef en u zal gegeven worden”.

God heeft de blijmoedige gever lief.

B. Telder, Bilthoven

heel volk, zijn loflied — Mozes met de mannen, Mirjam met de vrouwen. Eén lied. Twee-stemmig. Elke stem eigen-aardig. Beide stemmen gelijk-waardig. Dat klinkt al heel anders dan Lamechs gebral ten aanhoren van Ada en Zilla, zijn vrouwen. Nog daargelaten dat de laatsten hun mond hebben te houden. Deze vrouwen vormen het publiek tot wie Lamech zich richt — in de linie van Kaïn is God uit het zicht verdwenen. Maar in Ex. 15 horen we een heel volk — mannelijk en vrouwelijk — zich tot God richten. Vanwege zijn grote daden. Man en vrouw hebben elkaar weer gevonden in eensgezinde erkenning van hun Maker. Lamechs dissonanten hebben plaatsgemaakt voor de harmonie van de meerstemmigheid. Een samen-klank, een symphonie voor God de HERE!

Paulus' glorieuze betoog in de brief aan de Epheziërs (eens „wil de beesten”! 1 Cor. 15:32) loopt uit op een grandioos slotkoor. Luister maar: ... wordt vervuld van de Heilige Geest (zo kun je weer beeld Gods zijn). Spreekt onder elkaar in psalmen, lofzangen en geestelijke liederen, en zingt en jubelt de Here van harte (als Israël in Ex. 15). Dankt te allen tijde den naam van onze Here Jezus Christus God de Vader voor alles (als „in den beginne”!). En weest elkander onderdanig in de vreze van Christus... (5:18-21).

■ Onderdanigheid?

Jammer, dat die symphonie eindigt met een dissonant, denk je. En dan juist na dat schitterende midden-gedeelte vol „mysterie”: de aanstootgevende muur tussen jood en heiden is door Christus weggebroken (2:14 v.v.). Opeens toch weer „onderdanigheid”. Drievoudig onderstreept. Vrouwen weest aan uw man onderdanig. Kinderen weest uw ouders gehoorzaam. Slaven weest uw heren gehoorzaam (5:22; 6:1; 6:5). Dat laatste is toch helemaal een wanklank? Hoe kunnen door de Geest vervulde mensen in zulke verhoudingen sámen zingen? Zo is het toch „van den beginne” niet geweest? En opnieuw zou ik willen vragen: moet het zo dan wel tot het einde blijven? Ook in die laatste periode van de geschiedenis, die „het einde der dagen” wordt genoemd? Anders gezegd: leggen we ons bij de feitelijke situatie neer? Zingen we berustend: stil maar, wacht maar — alles wordt nieuw? Of zal de nieuw-testamentische gemeente zich bewust zijn van haar „mondigheid”? Zal ze, in Gods oog volwassen en medeverantwoordelijk, het „nieuwe Jeruzalem” vorm en gestalte gaan geven? Is de „wederherstelling aller dingen” uitsluitend een zaak van later of verwezenlijkt zij zich gaandeweg hier en nu? Over die vraag zou ik u graag opnieuw eens laten meedenken! U bent tenslotte toch mondig?

C. HUIZINGA — HEERENVEEN

Op zoek naar de eenheid van alle christgelovigen

(2 - slot)

Wij kunnen de eenheid maken tot een werk van onze handen op duizend en een manieren.

We kunnen zweren bij het instituut en roepen: de registers van de kerk en haar papieren, dat is het.

We kunnen zweren bij het kerkverband en zeggen: die gemeenten van dat verband, die zijn het.

Hoeveel kinderen van God kennen elkaar niet meer, omdat ze niet geschreven staan in de registers van die kerk?

Hoeveel plaatselijke gemeenten kunnen niet tot eenheid komen, omdat ze behoren tot verschillende kerkverbanden?

Wie iets heeft gezien van de verwoesting, die het kerkelijk institutionalisme heeft aangericht, zou met Rijnsdorp om een David roepen, die een slingersteen opneemt om het in het voorhoofd te treffen.

Moet alles dan weg? De kerkverbanden, de instituten, en onontkoombaar voor wie zo denkt, de formulieren, belijdenisschriften, de ambten? Zeker niet.

Ik moet er met klem op wijzen, dat wij de eenheid ook gelegen en gegarandeerd kunnen achten in het **niet-hebben** van instituten, verbanden, formulieren en ambten.

Een dergelijke gedachtengang, die typisch samenhangt met allerlei roepen om openheid in onze dagen, is weinig anders dan contra-institutionalisme. Dat is alleen maar een andere idylle.

Wij vinden geen genezing van institutionalisme, door een beweging te worden; geen bevrijding uit confessionalisme door de belijdenis af te schaffen; geen verlossing van synodalisme door het kerkverband op te heffen.

Wij worden niet mondig door de ambten af te schaffen.

We moeten oppassen, dat we niet voor christelijk aanzien wat niet anders is dan een echo van de tijd.

Maar wij moeten leven uit Gods belofte van eenheid. In die gesteldheid van het hart moeten wij die eenheid zoeken en vinden.

Laat ik U er aan mogen herinneren, hoe God in de woestijn aan zijn volk het manna heeft gegeven.

God had beloofd voor zijn volk te zorgen. En hij vervulde die belofte, zelfs toen door zonde en dwaasheid de tocht een veertig jaren langer werd.

God gaf het manna, iedere dag opnieuw.

Dát is het, iedere dag opnieuw.

U kent het eigenaardige gebod: men mocht maar zoeken voor één dag.

Wat betekende dat? Was dat niet vreemd?

Mag je dan van Gods eigen gaven niet zoveel vergaren als je kunt?

Je moet toch ook zorgen?

Moeten wij vandaag dan niet zorgen, dat we morgen en overmorgen één zijn?

Nee, dat moeten we niet. We mogen het zelfs niet.

En doen we het toch, dan komt het bederf er in.

Mensen, kijk naar de leliën van het veld en de vogels van de hemel!

In de geschiedenis van het manna wordt ons het geheimenis van het leven in het verbond onthuld.

God vervult zijn belofte iedere dag. De belofte wordt vandaag vervuld en blijft voor morgen gelden.

Niet meer verzamelen dan voor één dag betekent: zeker weten dat de hemelse Vader er morgen weer is. Wie zo leeft, grijpt vrijmoedig het manna, maar houdt het niet in zijn greep.

In de belofte die vervuld wordt en toch belofte blijft, ligt mijn afhankelijkheid van mijn God.

In kerkelijk institutionalisme, organisatiedrift en beheersingszucht hebben wij op zijn best het manna van de eenheid — want zonder of buiten de eenheid der gelovigen kunnen wij niet leven — voor vele dagen willen vergaren.

Nee, vindt **vandaag** de eenheid met de broeders, die U zocht.

Morgen is God er weer.

Wij moeten ons afvragen of het niet zo geworden is, dat wij vandaag de eenheid niet kunnen vinden, omdat wij bang zijn die morgen en overmorgen niet te zullen hebben. Alsof de Geest ons niet zou toe-eigenen, hetgeen wij in Christus, dat is ook in de belofte, hebben.

Als het dan zo is, dat wij de eenheid en de broederschap dagelijks uit Gods hand moeten ontvangen en dat wij die niet zelf kunnen en mogen bewerkstelligen; als het zo is, dat wij zelf strikt genomen niets kunnen doen en alle activisme ons vreemd moet zijn, dan mag er wel een wonder gebeuren, wil het met de eenheid nog wat worden, zou je zeggen.

Ik zou daarvan willen beginnen te zeggen: wees niet ondankbaar en blind voor wat God U nog dagelijks doet vinden. De eenheid van Gods

kinderen vindt U iedere dag, in Uw christelijk gezin, op het werk met een broeder, in het ziekenhuis met een verpleegster, in de kerkelijke gemeente waar U lid van bent.

Die eenheid is geen eenheid van de vrijgemaakte gelovigen, of van de christelijk gereformeerde gelovigen, maar is de eenheid van alle gelovigen. Wij kunnen Goddank niet meer breken dan God toelaat.

Tenslotte is het zo, dat overal waar het brood gebroken en de wijn vergoten en de dood van de Heer verkondigd wordt, totdat Hij komt, de ene eenheid is. Om maar iets te noemen, in de binnenverbandse kerk zitten de broeders aan dezelfde avondmaalstafel als in de binnenverbandse.

Wij hebben altijd de neiging om te zeggen, dat het verschillende tafels zijn, maar dat is een vergissing. Het is dezelfde.

Die ene tafel wordt echter niet aangericht op dezelfde plaats en dezelfde tijd, voor de ene ongebroken kring. En dat is een groot verdriet. Maar, zolang wij buigen voor het Woord en leven uit de belofte en vluchten naar Christus blijft het dezelfde tafel. Wij **zijn** één, en moeten het daarom weer **worden**. Ik ben een metgezel van allen, die Uw Naam eerbiedig vrezen.

Maar toch, ziende de gebrokenheid en gescheurdheid van Gods kerk zeg je: er mag wel een wonder gebeuren.

Nu, dat is ook zo. Zonder wonderen zal er geen eenheid zijn.

We menen het zelf te moeten doen, vast overtuigd als we zijn, dat de tijd van wonderen voorbij is.

Die gedachte is een ernstige en gevaarlijke vergissing.

Wij hebben een theorie, dat alleen dan van een wonder gesproken kan worden als er iets gebeurt, dat in het licht van de natuurwetten onverklaarbaar is en waarbij menselijke activiteit is uitgeschakeld.

Op een van mijn tochten als landmeter door de polder vond ik tot mijn grote verrassing op een kleine open plek tussen de manshoge zeeasters een tomatenplant, een ranke stengel met er aan één helrode tomaat. Zoiets, op een drooggevalle zeebodem, die nog geen cultuur van mensenhanden heeft gezien, is een wonder.

Maar dan komen de betweters, die zeggen, dat het helemaal geen wonder is. Een pit van een tomaat is met de uitwerpselen van een zeevogel op een beschutte plek terechtgekomen en de zon en regen hebben de rest gedaan. Geen wonder.

Als iemand ernstig ziek is en beter wordt heet dat een wonder, als het herstel kom via een chirurg heet het geen wonder.

Als de bliksem slaat op een boerderij en er komt geen brand, dan is er een wonder geschied en als hetzelfde gebeurt met een goede bliksemafleider op het dak dan is er geen wonder geschied.

Als de Rode Zee droogvalt dan is dat een wonder, als het pad werd gebaad door een storm, dan was het geen wonder.

Alsof de wind Gods adem niet zou zijn.

Als de Jordaan bij Jericho drooggevalle zou zijn, omdat een heel eind naar het noorden kalkrotsen in de rivier zouden zijn gestort, dan is er bij Jericho geen wonder geschiedt, zegt men.

Hoe dieper de wetenschap doordringt in de schepping en haar wetten, hoe **meer** dat onverklaarbaar was, verklaard kan worden, hoe dieper het geloof van velen wordt geschokt. Vorige generaties zagen Gods hand wonderen doen, de simpele zielen. Maar volwassen als de moderne mens geworden is, weet hij wel beter.

Van deze gedachtengangen, die zo goed passen in een eeuw van aanbidding van wetenschap en techniek, moeten wij terwille van ons behoud radicaal af.

Overal waar de krachten van de schepping opnieuw dienstbaar worden aan het leven uit en met God, daar is het wonder.

Het kan een geweldige bevrijding betekenen, wanneer je weet, gelooft en ervaart, dat God met betrekking tot de eenheid van zijn kinderen iedere dag wonderen wil doen, kan doen en zal doen als wij hem daarom bidden.

Tot de wetten van de schepping behoren ook die, waarmee een wetenschap als de sociologie zich bezig houdt.

Wie de samenhang van wetten van tussenmenselijk verkeer en de reformatie van de kerk op het spoor komt, wordt niet geschokt maar zegt in aanbidding: hier is een wonder geschied: sociale en culturele structuren konden meewerken aan de reformatie van de kerk.

Daarom moet een christen, die het wonder van de eenheid dagelijks verwacht, zijn tijd kennen.

Gods Woord is een licht op het pad, het schijnt niet ins blaue hinein; een lamp voor de voet, dat is waar ik vandaag ga, vlak bij.

Het Koninkrijk Gods is nabij U.

Een koning, een rijk, dat zijn uitdrukking van eenheid: daar hoort één volk bij, de kerk.

De eenheid is nabij U, niet ver weg in de ruimte of in de tijd.

U hoeft niet af te dalen in het dodenrijk om de eenheid van het Godsrijk te zoeken en te vinden. Noch op te stijgen naar de hemel. Het is toch niet zo, dat wij een leven lang vruchteloos de eenheid moeten zoeken totdat we op onze stervensdag er als het ware onopvallend tussenuit knippen om in een hemel te vinden wat wij op de aarde tevergeefs zochten.

Het Woord is nabij U, in Uw mond en in Uw hart, om het te doen.

De eenheid moet je doen. Die moet je zoeken en vinden.

We kunnen de eenheid vinden, omdat we mogen zoeken; we kunnen de eenheid zoeken, omdat wij haar vinden. Als manna iedere dag in de woestijn van dit leven.

We zoeken wat we vinden en vinden wat we zoeken. We worden wat we zijn en zijn wat we worden. Dat is een wet van Gods Koninkrijk.

Vervolg op pagina 134

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

Verenigde Gereformeerde Kerk

Deze maand moesten we een bliksembezoekje in Schotland maken: voor een paar besprekingen en zo. In vijf dagen uit en thuis.

Al vaker had Gart, onze tuinman, gezegd: „dat ik van m'n leven nooit in Schotland ben geweest, dat staat me slecht an. De rest van Europa heb ik nu wel gezien.” Wat ligt dus meer voor de hand dan te vragen: Gart, kun je een paar dagen missen en meerijden naar Overzee? Als die vraag ernstig gemeend was, dan was Gart van de partij. Op het laatste moment vond HKH, dat ze niet kon achterblijven: anders moet je rijden en zelf de kaart lezen en Gart van alles wijzen.

In vijf dagen — wat kan er dan veel gebeuren! Eerste middag de reis naar Europoort, de inscheping, een zelfbedieningsdiner van hier tot Paasmaandag. Een kijkje hier, een babbeltje daar, een drankje en de reisroute vluchtig uitgestippeld. De tweede dag: met thee op bed gewekt door een wasechte Afrikaanse neger; ontbijt met ham and eggs oftewel gebakken eieren met spek. De douane, stempel in paspoort en rijden door een vreemd en machtig interessant landschap. De grens met Schotland, de eerste meren, de bergen waar sneeuw op ligt in april, het eerste groen aan bomen en struiken. Tegen de avond: aankomst in het dorpje van onze bestemming, ergens in de Hooglanden. Een groet hier, een handdruk daar, een omhelzing en een welkom. „Goeiemensen, kennen jullie hier nu ook iedereen?” Gart genoot en wij genoten dubbel. De derde dag: reizen, besprekingen, ontmoetingen, inspecties. Gart breidde zijn Engelse woordenschat met honderden procenten tegelijk uit. Keek zijn ogen uit aan de landbouw, aan de vesoorten, aan het primitieve boerenleven. Vond de mensen open en hartelijk. En lang niet achterlijk.

De vierde dag: terug naar een stadje in Noord-Engeland, waar we de nacht overbleven om de lange terugweg naar de boot te breken. En in dat stadje gebeurde het.

—o—

We waren zaterdagavond laat aangekomen. Het logies was besproken (a single and a double: een kamer voor een alleen en een kamer voor twee) en op zondagmorgen stond het ontbijt klaar. Wel wat ongewoon, te moeten reizen op zondag. Ja, dat wisten we vooruit, dat is onvermijdelijk: we moesten maandag op kantoor zijn. Maar we hadden een kerkdienst uitgekozen: om half elf in de United Reformed Church, de verenigde gereformeerde kerk. „Is die kerk wel zuver?“, vroeg Gart. Redelijk zuver, zeiden we. Het is zo ongeveer de kerk van Elspeet en de gereformeerde kerk en de onze bij elkaar geteld. O, dat was dus in orde. Maar of we hem na afloop zouden vertellen, wat er gezegd en gedaan was? Dat zouden we!

Na afloop vertelden we. Dat we enkele handdrukken hadden gekregen en dat onze naam in het gastenboek werd gevraagd — dat had Gart goed meegemaakt. Ook dat hij onze oude vriend en 81 jaar was, voor het eerst in Engeland. Maar dat de voorganger ons „van overzee” speciaal begroet had en ons een goede zondag en een behouden terugreis wenste, was hem ontgaan. Ook had Gart de psalmen gemist; maar geen nood, want we hadden psalm 23 helemaal gezongen, zij het op een Engelse melodie. En verder verschillende goede gezangen. Of er uit de Bijbel gelezen was? Jazeker. Eerst uit het oude testament, psalm 24. Daarna uit het nieuwe, Handelingen 11. Of de Wet wel gelezen was? Dat niet — maar het Evangelie was zuiver verkondigd. Of er ook een tekst was genoemd? Ook dat; de preek ging over de zin: „het geschiedde, dat de discipelen in Antiochië voor het eerst Christenen werden genaamd.”

De voorganger sprak over „christenen”, waarbij de naam geen inhoud meer heeft. Er is ergens burgeroorlog, waar alles wat niet Mohammedaan is, „christen” genoemd wordt. Maar dat heeft met Jezus Christus niets te maken. In Ierland is een burgeroorlog, zogenaamd tussen protestantse en katholieke „christenen”. Maar ook daar wordt het woord misbruikt. In de laatste wereldoorlog vocht het Lutherse Duitsland onder meer tegen Engeland en Amerika; landen, die toch ook niet heidens mogen heten. Maar ook hier werd niet gehandeld naar de geest van Christus.

Nee, zei de voorganger, de zaak lag heel anders. Een naam die we erven drukt niet (of niet meer) onze aard uit. Dan vroeger op zijn school; daar

werden bijnamen gegeven, die nauwkeurig aangaven, wie wat was. Een jongen, die nooit een penny kon uitgeven, heette toen al De Vrek. Vandaag is hij heel rijk en geeft nooit wat uit; maar de hele stad noemt hem De Vrek. Een jongen, die altijd de grootste konijnen fokte en de mooiste bloemen kweekte; vandaag fokt hij het mooiste vee en oogst de grootste opbrengsten van zijn land; en nog altijd heet hij De Reus. En zo waren er meer bijnamen, die nauwkeurig aangaven, wat de aard van iemand is.

Welnu, zei de voorganger. Daar in Antiochië was het Evangelie verspreid en er waren mensen, die er naar leefden. Die zachtmoedig waren en nederig en vergevingsgezind en dienstvaardig, attent en vriendelijk. Die mensen vielen in de stad op: ze hadden net zulke eigenschappen als Jezus van Nazareth, die gekruisigd was. En men gaf hun toen de bijnaam: christenen! Die naam drukte beter dan hun geërfde namen uit, wat hun aard was.

—o—

Jawel, dat alles zei de voorganger. Dat wij, als we de christennaam waard willen zijn, niet moeten staan op onze papieren rechten, maar streven naar zachtmoedigheid en rechtvaardigheid. Dat wij, als we christenen willen heten, het beeld van onze Heiland moeten vertonen. Dat we dus voor elkaar moeten zorgen, elkaars vreugde en leed delen, elkaar van onze boze zonden afhelpen en elkaar bemoedigen en troosten. Op die manier vertoonden wij de eigenschappen van Christus; op die manier hadden we deel aan zijn lichaam; op die manier konden wij als delen van hetzelfde lichaam elkaar niet meer missen.

M. R. VAN DE BERG — LEIDEN

JEREMIA

Verleden en heden (vervolg)

De Here begint met een herinnering aan het verleden: de geschiedenis van de uittocht uit Egypte en de verbondssluiing op de Sinaï (vs. 2). Dat waren Israëls wittebroodsweken. Daarvan zegt Jahweh: Ik gedenk de genegenheid van uw jeugd, de liefde van uw bruidstijd.

De verhouding van de Here tot Zijn volk wordt in de Schrift meer dan eens vergeleken met een huwelijk, vgl. Hosea 1-3; Ezech. 16: 8 v.v.).

Het bijbelse woord „gedenken” betekent meer dan alleen maar ergens een gedachte aan wijden. Het is meer dan een herinnering. Het wil zeggen: iets uit het verleden weer als een levende realiteit op je laten afkomen en op je in laten werken. Jahweh ziet het weer helemaal voor zich. Hij beleeft het a.h.w. weer opnieuw: die begintijd van het verbond, van het huwelijk tussen Hem en Israël. De genegenheid van Israël uit die tijd staat levensgroot voor Zijn aandacht.

Het woord „genegenheid” kun je ook vertalen met verbondstrouw. Het duidt de houding aan van iemand die zich in heel zijn optreden laat beheersen door het verbond dat hij met de ander heeft.

Zo was het toen met Israël. Jahweh had op de Sinaï Zijn verbond gesloten. Toen, in die tijd, bewees Israël Hem de trouw, de genegenheid, die als uitvloeisel van het

verbond van Israël verwacht mocht worden. De Here drukt zich nog sterker uit: er was toen bij Israël sprake van liefde van de bruidstijd. Het waren geweldige wittebroodsweken. Wie de geschiedenis van Israël in de woestijn kent, is geneigd bij deze woorden kritische vragen te stellen. Stelt de Here de zaken hier niet te rooskleurig voor? Is er bij Hem sprake van idealisering van het verleden? Is Hij de geschiedenis van het gouden kalf dan vergeten of het ongeloof van het volk aan de grenzen van Kanaän? Was het allemaal wel zo mooi als het hier wordt voorgesteld?

Mensen kunnen het verleden sterk idealiseren.

Vroeger, zeggen ze dan, was het allemaal veel beter. Dat was de goede, oude tijd. Toen was het allemaal rozegeur en maneschijn.

Natuurlijk is dat niet waar. Als je de mensen die nu zo hoog van vroeger opgeven, in die zo zeer geprezen tijd zelf had meegemaakt, zou je gemerkt hebben dat ze ook toen boordevol kritiek zaten en helemaal niet zo gelukkig en tevreden waren.

Is datzelfde bij Jahweh het geval? Krijgt dat verleden bij Hem de glans van een irreële idylle, die de werkelijkheid geweld aandoet?

Dat is niet het geval. Natuurlijk weet Jahweh ook wel, dat in die begintijd ook niet alles koek en ei was. Hij weet best dat er ook toen de nodige zonden waren bij het volk en verzet tegen Hem. Maar toch was het toen anders dan in de tijd van Jeremia. Er was wel zonde. Er waren wel situaties waarin het ongeloof de kop opstak. Maar het volk zat nog niet vastgeroest in afval en ongeloof.

Wanneer het volk zich tegen de Here verzet had en Hij met zijn straf kwam, was er weer terugkeer tot de Here en erkenning van

Gart stond er van versteld. Dat die voorganger al die mooie dingen in de Engelse taal kon zeggen! Het was zeker niets minder dan hij in Elspeet zou hebben gehoord. Wat fijn, dat wij er wat van konden verstaan en hem konden doorgeven. Zo had hij toch ook nog een goede zondag, vond hij. Inclusief de sabbathsreis.

Want hij zag meer dan voorheen, dat er buiten de Nederlandse toestanden ook nog elders kinderen van God wonen. Zoals onze gastvrouw, die met ons ontbeet en een Engels versje opzei: waarin ze dankte voor leven, gezondheid, vriendschap, voedsel en Gods zorgen. Dat was toch erg mooi, vond hij. En dat die christenen in dat Engelse stadje elkaar gevonden hadden in een „Verenigde Gereformeerde Kerk”. Het was een erg nietig gezelschapje — maar „waar twee of drie in Mijn naam vergaderd zijn...” citeerde Gart plechtig. En dat de kinderen een deel van de dienst vooraan zaten, zelf een lied zongen en toen naar de zondagschool gingen — wel, dat was toch niet zo gek. Kinderen kunnen toch alles niet volgen, wat voor grote mensen geprekeerd wordt.

—o—

Al deze en dergelijke opmerkingen kwamen tijdens de thuisreis in de loop van de middag. We reisden onze weg met blijdschap. Want we beleefden, meer dan voorheen, onze verbondenheid-in-Christus; ons kleine gezelschap, verbonden met de kerken in Schotland en Engeland, verbonden met de christenheid overal ter wereld, verbonden met voorgelachten en met ons nageslacht. „Het was een minachtig klein gezelschapje, daar in de stad”, zei Gart nadenkend, „maar al schijnt de kerk verdwenen te zijn — er is altijd een overblijfsel, staat geschreven”.

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

schuld. Dat was in de tijd van Jeremia niet meer zo. Het volk had zich vastgebeten in de afval en in de afgodendienst. Het had de profeten maar laten praten. Daarom kan Jahweh zeggen: In de begintijd was het anders. Toen was er sprake van genegenheid en liefde jegens mij. Toen was er, ondanks allerlei momenten van ongelooft, toch een volgen van Mij. En van mijn kant was er toen een stuk bescherming van Israël, gaat de Here verder (vs. 3). Ik had mijn hand op het volk gelegd. Ik had het voor Mij apart gezet. Het was mijn eigendom. En iedereen die het durfde wagen dat volk aan te raken en te benadelen, kreeg met Mij te doen.

Onbegrijpelijk

Hoe komt het nu toch, vraagt de Here dan, dat daarin zo'n radicale verandering gekomen is? Hoe is dat toch mogelijk? Wat voor onrecht hebben uw vaders (want bij hen is het al begonnen) toch in Mij gevonden? (vs. 5). De Here snapt er helemaal niets van. Het is voor Hem een volkomen raadsel dat Israël zich zo van Hem kan afkeren. Ik heb toch in alles goed voor u gezorgd, zegt Hij. Ik heb u toch in een vruchtbaar land gebracht, dwars door de woestijn van de dood heen. En Ik heb u toch overvloed van eten en drinken gegeven (vs. 6, 7). Wat mankeerde eraan? Wat heb Ik verkeerd gedaan? Jahweh begrijpt er niets van. Het

is ook niet te begrijpen. Want er mankeerde helemaal niets aan de zorg die Hij aan Israël had besteed. Hij had zichzelf helemaal aan Israël gegeven. En toch had Israël zich ver van Hem verwijderd. Dat is en blijft een onbegrijpelijke zaak. Vooral als je ziet, wat ze voor Hem in de plaats namen: ze zijn het nietige achterna gelopen, (vs. 5).

Het woord dat hier met „het nietige” vertaald is, betekent ook: ademtocht, wind. Israël loopt achter de wind aan. En wind kun je nooit grijpen, daar kun je nooit houvast aan krijgen. De Israëlieten hebben de Here die hen creëert en tastbaar verlost en gered had en die hen verzorgde, ingewisseld voor een fata morgana, een luchtspiegeling. Zo'n luchtspiegeling lijkt wel heel wat, maar is helemaal niets. Als je erop af gaat, is er plotseling niets meer van te zien. Dan is ze in het niets opgelost.

Zulke luchtspiegelingen zijn de afgoden. Je kunt ze niet grijpen. Ze hebben niets te bieden. En hen is Israël achterna gelopen. Niet alleen het volk heeft dat gedaan, maar ook de leidlieden: de priesters, de profeten en de herders, d.w.z. de koningen (vs. 8). Zij zijn het volk voorgedaan in de afval van Jahweh, in het achterna lopen van de afgoden, die nog eens ten overvloede worden aangeduid als degenen die geen baat brengen. Afgoden zetten geen zoden aan de dijk.

Maar de Here laat dat niet zonder meer over zijn kant gaan. Ik zal nog met u een rechtsgeding voeren (vs. 9). De Here accepteert het niet dat men hem opzij schuift en van zijn plaats dringt door luchtspiegelingen.

Dat moeten we ons ook vandaag bewust blijven. Alles waarop we onze zekerheid bouwen, naast of in plaats van Christus, zowel in

Jawel. Een gedachte om vast te houden. Met papieren rechten hebben de kerken van de reformatie zich tegen elkaar afgezet, zich van elkaar afgescheiden; lokaal overtroffen in zuiverheid misschien, maar aan de wereld een voorbeeld van verdeeldheid gegeven. Voor tallozen in deze wereld is het woord „kerk” en „christenen” negatief geladen. Daarin zal de wereld het wel fout hebben — maar de kerk heeft zeker gedwaald.

Verenigde Gereformeerde Kerk. Zou daar nog iets inzitten? Je hebt mensen, die tot elke prijs streven naar een grootste-gemene-deler-christendom. Zo'n soort eenheidsworst, waar we ons allen in zouden moeten kunnen vinden. Het zal wel een utopie blijven, wanneer het alleen om de menselijke, aardse organisatie gaat.

Iets anders wordt het, wanneer wij naam-christenen eens allemaal op Christus zouden gaan gelijken. Dan zouden we feilloos herkennen allen, die van Christus zijn. Uit welke kerkformatie ook. Dan zouden we elkaar ook niet gauw meer loslaten, ons versnipperen in onsamenvangende groepjes, waarin de leden zichzelf verteren.

En nog wat. Een van mijn vrienden zei eens: och, al die christenen onder één kerkdak te brengen lijkt me niet bepaald nodig. Een grote kerk moet toch weer in parochies gedeeld worden, wil ze kerk blijven, waarvan de leden elkander kennen. Maar al zouden we allemaal onder onze huidige kerkdaksjes blijven — wanneer we in elkaar maar het werk van Jezus Christus herkennen, dan zou er al veel gewonnen zijn.

En is die laatste opmerking het overdenken niet waard?

ons persoonlijk leven als in ons leven als gemeente, is een luchtspiegeling. Het lijkt misschien heel wat en we verwachten er misschien veel van. Maar in werkelijkheid heeft het niets om het lijf. Het laat je in de kou staan, als het erop aan komt. Wat doe je met geld en rijkdom en luxe als je oog in oog staat met de dood? Wat doe je met een revolutionaire ideologie of met een marxistische filosofie of met een kerkelijke organisatie of met een godsdienstige traditie, als de dokter je vertelt dat je kanker hebt of als je man is omgekomen bij een ongeluk? Je doet er helemaal niets mee. De enige die dan nog iets te betekenen heeft is Christus. En als je je zekerheid gezocht hebt in iets naast Hem en je daardoor hebt laten inkapselen, sta je op zulke momenten met lege handen. Alles waarop je gaat vertrouwen en dat voor een deel of helemaal Christus' plaats gaat innemen, blijkt op het kritieke moment een fata morgana te zijn.

Huiveringwekkend

Dat mensen Jahweh en Christus kunnen inruilen voor zelfgemaakte zekerheden, is iets waarover je je kunt ontzetten en waarvan je kunt huiveren. Dat Israël zo gemakkelijk overstapte op andere goden, blijft voor de Here onbegrijpelijk. Zoiets vind je bij de heidenen niet, zegt Hij (vs. 11). Kijk maar eens bij de Kittieten (Griekse volkeren) en ga maar eens naar Kedar, naar de ismaëlitische nomaden (vs. 10).

Die vervuilen hun goden niet. En dat zijn dan nog niet eens goden! Wat de Here hier zegt, is waar. Wie iets weet van de situatie op de zendingsterreinen, moet dat bemen. Daar kom je onder de indruk van de taaiheid van het heidendom en sta je te kijken van de vaste greep die de oude goden en

voorvadergeesten op de mensen hebben. En als je daarnaast dan ziet hoe gemakkelijk kerkmensen hun geloof afschudden en Christus inruilen voor een ideologie of voor de welvaart, dan moet je wel instemmen met de woorden van Jahweh in vs. 12: Ontzet u daarover, o hemelen, huivert en weest ten diepste ontroerd.

Water

In vs. 13 vat de Here nog eens keer samen wat er aan de hand is. Israël heeft twee boze, goddeloze dingen gedaan. In de eerste plaats hebben ze Jahweh, de bron van levend water, verlaten. En in de tweede plaats hebben ze zichzelf bakken uitgehouwen die geen water houden. Die twee dingen gaan altijd samen. Waar men de Here verlaat, neemt men altijd iets of iemand anders voor Hem in de plaats. Maar dat leidt wel tot de ondergang.

Wie in Palestina voor zijn watervoorziening aangewezen was op een waterreservoir dat zo lek was als een zeef, was gedoemd om van dorst om te komen. En wie een bron van levend water die een ongestoorde watervoorziening garandeert, inruilt voor zo'n lek reservoir, begaat het toppunt van dwaasheid. We hebben water nodig om te kunnen leven. Dan moet je bij Mij zijn, zegt Jahweh.

Ik ben de bron van levend water, die nooit opdroogt en nooit teleurstelt. Bij Mij kun je altijd terecht. Later zegt Jezus iets degelijks: Als iemand dorst heeft, laat hij dan tot Mij komen en drinken (Joh. 7 : 37). En op de nieuwe aarde stroomt een rivier van levend water, die ontspringt uit de troon van God en van het Lam (Op. 22 : 1), zoals Ezechiël al had geprofeteerd (Ez. 47 : 1-12). Het is zoals Psalm 36 : 10 zegt: bij U is de brond van het leven.

Vervolg van pagina 131

Op zoek naar de eenheid van alle christgelovigen

Tenslotte, de eenheid vinden betekent, dat de eenheid zichtbaar is; de eenheid zoeken betekent, dat de eenheid zichtbaar wordt.

De eenheid der gelovigen is niet maar een interkerkelijk probleem. Niet maar een zaakje, dat leden van verschillende kerken onderling moeten zien te klaren.

De kerk is geen club, maar de kerk is het volk van Gods Rijk.

De kerk is de nieuwe mensheid.

Als de eenheid van Gods kinderen verduisterd wordt, onvindbaar en onzichtbaar gemaakt in deze wereld, dan is er voor die wereld geen redding meer.

En om de redding van de wereld is Jezus gekomen.

Zelf kunnen wij deze verantwoordelijkheid niet dragen. We zouden er onder breken.

Wat moeten we dan doen?

Laat ik het U en mezelf mogen voorhouden uit het Woord:

Bidt en U zal gegeven worden;
klopt en er zal worden opengedaan;
zoekt en gij zult vinden.

Want al wie bidt verkrijgt,
voor wie klopt, wordt opengedaan,
en wie zoekt, vindt.

Kijk maar, wie er naast U zit.

C. VEENHOF — KAMPEN

Kommunisten na de oorlog

Na de tweede wereldoorlog herleefde de C(ommunistische) P(artij) N(ederland).

Wat zij wilde maakte zij duidelijk in een manifest dat in het teken stond van de leus: „Voor Vaderland, Democratie en Socialisme”. Maar — wie ook maar iets van de taal der kommunisten afweet, is ervan op de hoogte dat deze woorden bij hen een geheel andere inhoud hebben dan in de waarlijk democratische systemen, om van het gebruik daarvan onder de christenen maar niet te spreken.

Ik zal enkele fragmenten uit dit manifest citeren.

Allereerst: Sowjet-Rusland is ten volle het ideaal van de partij gebleven.

„Ziet naar de Sowjet-Unie” — zo luidt het daarin — „die het leeuwenaandeel tot de overwinning der democratie heeft bijgedragen, thans doelbewust en zonder aarzeling aan de wederopbouw van de verwoeste gebieden werkt en de door haar bevrijde volkeren helpt hun vredesproblemen in democratische zin op te lossen.”

We weten er nu wat meer van hōe Sowjet-Rusland de vredesproblemen in Letland, Lijfland, Litthauen, Polen, Hongarije, Roemenië, Bulgarije, Tsjecho-Slowakije en Oost-Duitsland in democratische zin oploste!

Stalin is voorts voor de C.P.N. het grote, lichtende ideaal
Men hore:

„Onze partij noemt zich communistisch, omdat in de gehele wereld de strijders voor de leer van

Terloops...

Mijn vriend Helmich

Ik heb een vriend van twaalf jaar. Hij heet Helmich. Ik ben voor hem „Ome Wijk” en dat zal zo blijven. Zondags in de kerk kijkt hij of ik er wel ben. Trouwens, hij let niet alleen op mij maar ook op anderen. En als hij iemand mist, deelt hij wel eens een vermaning uit. Zo oefent hij toezicht uit op zijn manier. En als hij voordat de dominé de preekstoel op gaat de tijd en de zin heeft, telt hij de mensen: één, twee, drie... Tot tien gaat het wel goed, maar dan wordt het moeilijker en is hij gauw (te gauw) bij twintig. En dan gaat het nog vlugger: zestig, tachtig, honderd. Er zijn er wel meer, maar dat geeft niet. Met honderd vindt Helmich het wel genoeg. En dat ben ik eigenlijk met hem eens. Want een kerk met honderd mensen doet mij meer dan een kerk met honderden mensen. Maar dat is persoonlijk. Het collecteren is voor Helmich een belangrijk onderdeel van de dienst. Geen wonder, dan kan hij iets **doen**. Dan wordt hij actief. Helmich behoort bepaald niet tot de mensen, die het tijdens de kerkdiensten zo lui mogelijk afwerken. Nee, hij doet zijn best er iets van te maken. Het liefst zou hij met de collectezak de kerk ingaan en iedereen persoonlijk benaderen. Dat gaat echter niet en dus beperkt hij het tot de mensen in de bank waarin hij zit. Met zwier pakt hij de zak aan en met evenveel zwier geeft hij die door. En je kunt het aan hem zien dat hij een blijde gever is. En de HERE heeft zo'n gever lief. Zingen doet hij ook graag. Hij is wel eens wat te vroeg en komt ook wel eens wat achteraan. Maar hij méént het en dat is het voornaamste.

—o—

U begrijpt, dat Helmich anders is dan anderen. Hij is door God anders gemaakt. Dat betekent niet, dat zijn bestemming ook anders is. Ook hij is een mens en door God geroepen om Beeld van Hem te zijn. Ook Helmich is geroepen om iets daarvan te laten zien in zijn leven. Als André van Duyn daar iets van begrepen had, zou hij dat versje over Willempie nooit hebben gezongen. Jammer dat „normale” mensen zulke abnormaal kunnen doen. Abnormaal, dat is tégen

het normale, tégen hetgeen waartoe we geroepen zijn door God.

De mensen zeggen dat mongooltjes „abnormaal” zijn, maar zou de Here Jezus dat ook zeggen als Hij naar Helmich kijkt? Ik denk van niet. De schrijver van „De engel en de blinde man” wijst hier ook op, als hij schrijft over een van zijn kinderen.¹⁾

Eigenlijk heeft Helmich iets van de lijdende Heiland. In Jesaja 53 wordt van de lijdende knecht des HEREN gezegd, dat hij geen verschijning was, die bewondering wekte. Uiterlijk gezien is Helmich onaanzienlijk, heeft hij geen gestalte om te begeren. Maar is dat beslissend? Zeker niet! Helmich denkt over een heleboel dingen niet zo diep na, maar dit staat voor hem vast: God is er en de Here Jezus is er en hij zelf mag een kind van God zijn en de Here Jezus is ook voor hem gestorven. Dat hebben zijn ouders hem verteld en dat gelooft hij, kinderlijk eenvoudig.

O ja, hij haalt de dingen wel eens door elkaar. Ook het leven van Helmich wordt gekenmerkt door goed en kwaad. En soms vindt hij de carnavalsliedjes mooier dan „U alleen, U loven wij...”

—o—

Helmich is spontaan, in zijn kwaad worden, maar ook in zijn „lief zijn voor een ander”. Hij begrijpt na een enkel woord van zijn vader of moeder waar de problemen liggen. Is er verdriet, dan heeft hij een woord van troost, is er blijdschap, dan doet hij enthousiast mee. Op zijn eigen manier, soms wat onbehouden maar wel geméend.

Helmich is beslist geen heilig boontje. Hij kan kwaad zijn, stampen, boos kijken, maar echt hâten kan hij niet.

Hij kan wel eens vloeken — ook hij hoort dat op straat — maar hij zal nooit zeggen dat God dood is. God dood? Kom nou, dáár lacht hij om.

—o—

Wij, mensen dragen de gevolgen van de zonde met ons mee. De eeuwen door gaat dat al zo. En dat zal zo zijn tot op de dag dat Jezus terugkomt. De zonde heeft veel verkeerd doen gaan, in de verhouding van mensen onderling, maar ook in de ontwikkeling van de mens, lichamelijk en geestelijk. De Here Jezus zegt: „Zalig de armen van geest...”

¹⁾ Mr. J. van der Hoeven schrijft in drie boeken over zijn zoon Aat. Scheel engeltje, De enge en de blindeman en Afscheid van een engel. Uitgegeven bij Ploegsma in Amsterdam.

Wat zal er van Helmich worden? Later, als zijn ouders niet meer voor hem kunnen zorgen? Daar denken zijn ouders wel eens over na. En dan is er zorg en moeite.

Maar ze weten het, dat die zorg overbodig is. Dat is een grote troost, voor hen en voor alle ouders die kinderen hebben, die anders zijn dan anderen.

Jezus moet in mensen gestalte krijgen.

Dan worden we echt mensen en gaan we God loven.

Dat geldt ook voor Helmich.

Zo komt God aan Zijn eer, ook in mensen als Helmich.

En eens zullen de blijde zangers zingen (Psalm 87), tussen hen in zal Helmich staan. En dan zingt hij zuiver, dan is hij nooit meer te vroeg en komt hij ook nooit meer achteraan. Dan zullen al zijn woorden zuiver klinken. Want God maakt alle dingen nieuw.

P. C. van Wijk

MONGOOLTJE

*Wat kunnen wij nog heel veel van jou leren
Van jou, die wij toch noemen: een mongool
Wij zijn de bijbel aan 't bekrutiseren,
Maar jij bent op Gods eigen Hogeschool.*

*Je leert ons blij te zijn met al wat God wil geven,
Jij bent al blij als iemand vriend'lijk groet,
Je zwaait terug, en dit verrijkt jouw leven
Je leert aan ons: de Heer is toch zo goed!*

*Je was nog klein, maar groot was je vertrouwen,
Je zag een gast beginnen aan 't ontbijt
Jouw stemmetje: „moet jij geen handjes vouwen?”
Zoiets heeft waarde voor de eeuwigheid!*

*Bij 't ouder worden kon jij maar niet begrijpen
Waarom jij niet aan 't Avondmaal mocht gaan.
Dat was ook dom! Jouw kennis zou niet rijpen
Maar God heeft jou in 't Boek des Levens staan!*

J. W. van Eelen

Marx, Engels en Lenin zich communisten noemen. Wij brengen daarmee tevens hulde aan de wijze staatsman en volksleider, de grootste legeraanvoerder van deze tijd, die Hitler de nek brak en Berlijn veroverde, onze waarachtige vriend, de communist Stalin." Ook de „tactiek” en de „organisatievorm” van de partij die onder leiding van met name Lenin en Stalin in Rusland in praktijk werd gebracht en die o.a. een volstrekte gehoorzaamheid aan en integrale uitvoering inhoudt van wat de partij besluit, aanvaardde de C.P.N. als de hare.

De tijd is gekomen, zo leest men in het manifest, „om een strijd-bare partij op te bouwen op de grondslag van de wetenschappelijke leer van Marx, Engels, Lenin en Stalin, met de beproefde tactiek en organisatievormen, die de communisten in staat hebben gesteld stand te houden onder de felste slagen van de Nazi-terreur.”

☆☆☆

Zonder enige camouflage wordt voorts verklaard dat de partij de ideologie van het dialectisch materialisme ten volle aanvaardt.

De Communistische partij van Nederland, zo staat er letterlijk, „verdedigt en propageert het wetenschappelijk socialisme, gegrondvest op de leer van het dialectisch materialisme van Marx en Engels, verrijkt (!) en verder ontwikkeld door Lenin en Stalin.” Ook over de moraal van de communisten wordt een ondubbelzinnige uitspraak gedaan.

De moraal van de partij, zo heet het, „wortelt in de wereldbeschouwing van het dialectisch materialisme, dat wetenschappelijk onderzoek van natuur en maatschappij paart aan het streven naar sociale en geestelijke bevrijding der mensheid.” Zoals men weet is volgens de kommunistische ideologie de moraal volkomen onderworpen aan en staat in dienst van de klassenstrijd.

Unverfroren wordt voorts verklaard dat men streeft naar de „dictatuur van het proletariaat”.

Om te komen tot de bevrijding der mensheid van de dictatuur van het kapitaal, zo staat het in het manifest „acht de Communistische Partij van Nederland het noodzakelijk, dat de democratie voor het volk, voor de arbeiders, de boeren, de intellectuelen en de gehele werkende massa belangrijk wordt uitgebreid en de vrijheid wordt uitbreiden en onderdrukkers van ons volk wordt beperkt. Dit wordt door de meesters van het socialisme van oudsher omschreven als dictatuur van het proletariaat.”

Van belang is ook de volgende uitspraak uit de „Grondslagen” der partij.

„De Communistische Partij van Nederland maakt het volk bekend met de grootse overwinningen van het socialisme, behaald door de Communistische Partij van de Sowjet-Unie (Bolsjewiki), waardoor de superioriteit van de beginselen, die zij voorstaat, bewezen wordt. De Sowjet-Unie is het eerste land, waar het socialisme gevestigd is: zij is de vriend en bondgenoot van alle democrati-

sche en vooruitstrevende krachten der wereld.”

☆☆☆

Ten besluite wil ik nog wijzen op een paar woorden van de bekende auteur Theus de Vries.

Hij kreeg bij de vierhonderdjarige herdenking van de eerste „vrije” vergadering van de Staten-Generaal van de Republiek der Nederlanden, gehouden in 1572, een regeringsopdracht daarvoor een gedenschrift te schrijven!

In een artikel over „Marx’ opvatting over de mens” gepubliceerd in het mei-nummer van het kommunistische tijdschrift „Politiek en Cultuur” leest men dat door Marx’ opvatting „iedere gedachte aan een stilstand, door God of goden, door „geest” of „rede” geschapen wereldbeeld werd teniet gedaan. De Marxisten begrepen, dat het antwoord op **alle vragen** (!!!) in de materie lag en dat hoe ook de natuurwetenschappelijke verklaring van die materie in de loop der geschiedenis zou uitvallen, de materie zelf de scheppende, levende oerstof van alle bestaan is, gevormd en beziel door de rusteloosheid van dialectisch, d.i. haar uit innerlijke contrasten en wisselwerkingen geboren, wezen.” En: „Marx wilde tot de wortel der dingen gaan, en die wortel der dingen was voor hem de mens. Terzelfdertijd stelt hij vast, dat de hoogste verwerkelijking van de mens ligt in zijn maatschappelijke relaties en activiteit. D.w.z. dat hij niet langer wordt gezien als een abstract wezen, weggelopen uit een godsdienstige openbaring of een wijsgerig stelsel, maar dat hij betraapt wordt zoals hij reilt en zeilt, zoals hij in werkelijkheid valt te observeren, en zoals hij de werkelijkheid beïnvloedt en de werkelijkheid hem.”

En in zijn „J. W. Stalin. Een korte biografie” bezong Theun de Vries Stalin in een gedicht dat tot opschrift heeft: „Leider, Broeder, Kameraad.” Hier volgt het:

Goed nieuws uit „Zeist”

Ja, dat mag ik wel boven dit stukje zetten. Want er is goed nieuws te vertellen over — ook onze! — „Reformatische Bijbelschool” te Zeist.

Om daarmee te beginnen: er kwam een ministeriële beslissing af ten gevolge waarvan afgestudeerden van de Zeister School als godsdienstleraar bij het Mavo-, Technisch- en ander „middelbaar onderwijs” kunnen worden aangesteld! Dat is een buitengewoon goed en belangrijk nieuws! Het opent voor de afgestudeerden van „Zeist” een zéér groot werkterrein. Maar wat van nog veel meer belang is: in het godsdienst-

Hollands molens reiken over lage horizon hun ernst en zwaar gebaar om de grijze hemelen te dragen van het oude ondergaande jaar.

Uit het land van riet en boezemvaarten stijgt de Westenwind, een sterk jong man, zich verheffend op zijn eigen zwaarte, en slaat aarde en water in zijn ban.

Trekt nu, woorden, rustig en geladen met de windkracht van dit zeegebied tot den grootsten aller kameraden, groet hem, zing voor hem dit Hollands lied:

Wij herkennen U: gij zijt geen vreemde, maar doortrokken met het zwaar geduld waar de molens onder grijze beemden eeuwig malende mee zijn vervuld.

Wij herkennen U: gij hebt de hechte onaantastbaarheid van het bazalt, dat de storm breekt in de twee-gevechten waar hij Hollands tuin mee overvalt.

Wij herkennen U: gij zijt de schipper met de harde donkerbruine hand, die langs schor en wad de kleine klippen roervast aanhoudt op het veilig land.

Wij herkennen U: gij zijt geschapen uit dezelfde donkere klei als wij, waarin alle grote beelden slapen van een mensheid onverdeeld en vrij.

Met het hoofd geheven boven allen, die het leven voedt der duizendtallen maar de voeten op de moedergrond — openbaar en toch geheim verbond — hebt gij van het volk Uw moed genomen, van het volk ’t geduldige verlangen, van het volk de droom, die levend houdt... van het volk de wil, die schept en bouwt.

„Leiders gaan, het volk blijft eeuwig leven” — Maar in ’t hart der nieuwe orde staat bij de onuitwisbaren geschreven: Stalin, — leider, broeder, kameraad!

onderwijs dat op de daarvoor in aanmerking komende scholen wordt gegeven kunnen nu jonge mannen en vrouwen worden benoemd die een grondige opleiding daarvoor in Reformatische geest hebben ontvangen. Wie enigszins op de hoogte is van veel „godsdienstonderwijs” op die scholen weet wat dat kan betekenen. Een tweede goed ding dat ik melden kan is dat de belangstelling voor het volgen van het onderwijs zó groot is dat zich voor de nieuwe cursus, die in het najaar begint, reeds méér gegadigden hebben aangemeld dan er geplaatst kunnen worden. En dat vóórdat er nog een oproep tot aanmelding werd gepubliceerd. Het — zeer! — spijtige van deze schone zaak is dat wij eenvoudig geen plaats hebben voor alle liefhebbers.

Ik moet hierbij nog wat zeggen: En dat is dat we véél geld nodig hebben en nagenoeg niets bezitten op dit moment! U weet het: de leraren werken „pro Deo”. Maar

voor het verdere „bedrijf” in en met het nieuwe gebouw is veel nodig.

Mag ik nog eens vragen om een „gave”?

Zouden er niet ook wat broeders en zusters zijn die een „milde gave” voor de School willen en kunnen afzonderen?

En zouden kerken nog weer eens of voor ’t eerst een collecte voor „Zeist” willen houden?

Het girono. van de School is: 309.11.80 ten name van: Reform. Bijbelschool Zeist.

Noteert U dit nummer even. Het staat — per abuis — niet in het „Informatieboekje” van de kerken. Bij voorbaat onze hartelijke dank!

C.V.

Van de Zending

LAND VAN DE DOOD

(Soemba-Borneo 92)

Zó zou je Soemba kunnen typeren. De dood héerst er. De overledenen — zij zijn weliswaar begraven, maar ze zijn nog steeds vlakbij aanwezig en ze beïnvloeden het leven van alle dag, ten goede of ten kwade. Verre voorvaderen, eeuwen geleden gestorven en grootouders of ouders, het is alles tot MARAPOE geworden, dat geheel van verering van gestorvenen.

„Op Soemba daalt zegen en straf neer van Boven langs de dode voorouders en de zon en de maan, naar de levende mensen” (Gilhuis, Zendingstaak der kerk).

Een voorspoedige oogst? Wees blij, maar het is niet omdat je je zo inspande. Ziekte of tegenslag? Berust er in. Zó is dat alles over je beschikt. Sloof je vooral niet uit. Waarom zou je je tuinen anders bewerken dan je ouders deden? Waarom meer hygiëne of betere voeding? De MARAPOE zou menen, dat je geen rekening meer met hem houdt en kan dan ernstig verstoord zijn en je tégenkomen. En kijk dan uit! Beter is regelmatig te offeren. Wat rijst of sirih pinang, groente of vlees op offerstenen of in het bakje dat bóven in de nok van het huis daarvoor staat. Je kunt daarmee voorkomen, dat de marapoe ’t kwade naar je zendt. Doe in elk geval alsof je hem te vriend wilt houden.

Zó zijn de doden vlak bij. Hun graven liggen zichtbaar in de kampongs en vele dodenbomen herinneren aan vertrokken overledenen. Vroeger hingen daar de schedels van de overwonnen vijanden aan. Dat mag nu niet meer, maar in de echte Soebanese samenleving weet ieder wat die dodenbomen betekenen.

Land van de dood — land ook van duisternis en leugen. En die duisternis oefent echt macht uit. De Soebanees is er aan overgeleverd. Hij merkt dat niet eens,

want dat regiem is al eeuwen zo. Het land is ook woest en onherbergzaam. Geen bloemen, hoewel de bodem rijk is. En mensen, die zich niet ontplooiën kunnen, bestemd voor de eeuwige dood.

In dat land klonk het Woord van het leven: „Sta op uit de dood en Christus zal over u lichten”. Hij is dood gewéést en levend geworden en is nu in de hemelse gewesten, verheven boven alle machten (Ef. 1:21) en Hij heeft in zijn handen de sleutels van dood en dodenrijk (Op. 1:18), zodat Hij alle macht heeft. De Soembanees werd gepredikt zich aan Hem te geven. Lange jaren aaneen is die boodschap reeds gebracht. En velen hoorden er naar en bekeerden zich van de duisternis van de marapoe tot het Licht.

Is daarmee de marapoe ontroond? Ja, zie naar de velen, die in de opgestane Heiland gelóven. Zij zijn bevrijd tot nieuw leven. Maar velen weifelen ook. Dageelijks is er de strijd, als ze marapoe-afbeeldingen zien en offerstenen tegenkomen. Zij zijn er dikwijls niet tegen opgewassen om zich duidelijk af te keren van die machten en totaal te betrouwen op onze Heer Jezus Christus.

Ook verstaan zij nog niet hoe het Woord van de Here allerwege ten leven leidt. In het heel gewone dagelijkse leven, in werk en omgang met elkaar, in bezig zijn op de tuinen en met het vee. Het „strijdt om in te gaan” is zo wezenlijk, als je b.v. een uitnodiging krijgt van heidense familie om een bruiloft mee te maken. Want dáár is dan ook die marapoe-macht, die traditie. En dat kan niet, en toch...

Wat is het feit, dat het Woord van God dáár gepredikt wordt door mannen-van-dat-land, onderwezen in de Schrift en tijdens de cursussen op Parai Puluhamu. Dáár is in dat onherbergzame land-van-de-dood een plaats van de Goede boodschap, de boodschap van leven en je ziet het in verzorgde tuinen, in opgewekt levende mensen, in de broederlijke omgang, in het samen-uitzien naar het nieuwe land-vol-leven, straks ná de jongste dag.

Die prediking en dat onderwijs mogen we helpen en zo rond Pasen moeten we maar eens iets meer dan anders denken aan onze broeders en zusters in de Here, die het moeilijk hebben in hun strijd. Bidt voor hen!

deputaten aan de orde. Van deze laatsten waren ouderling K. Geleijnse van Veendam en Drs W. Steenbergen uit Groningen aanwezig. De rapporteur van de commissie, Ds G. v. d. Brink, kon gewagen van vreugde over het besluit van de laatstgehouden generale synode van de Chr. Geref. Kerken, dat spreekt van groeiende toenadering en aanwijzingen geeft voor stappen tot het bereiken van meer eenheid.

Voorts werd met dankbaarheid gememoreerd, dat er een gemeenschappelijke verklaring kon worden opgesteld en publiek gemaakt betreffende de zgn. toeëigening des heils. Verder stemde het tot blijdschap, dat de Chr. Geref. Kerken via de synode werden opgeroepen om de reeds bereikte eenheid in breder verband gestalte te geven. Toch is nuchterheid een eerste vereiste. Op verschillende plaatsen is er helemaal geen sprake van kontaktoefening tussen beide kerkengroepen. En slechts op 15 plaatsen is er kanselruil, hoewel dit een vooruitgang betekent vergeleken met 11 jaar geleden. In de bespreking bracht Ds W. G. Rierkerk van Eck en Wiel naar voren, dat men de vraag moest overwegen waarmee men de kerken het meest diende, met **volledige samensmelting óf met de grootste mogelijke samenwerking**. Ds F. van Deursen te Apeldoorn vroeg of door de wederzijdse deputaten niet onder ogen is gezien de mogelijkheid van een federatief

kerkverband zoals in het verleden wel Gereformeerde kerken A en B naast elkaar bestonden. Ds H. J. v. d. Kwast te Amstelveen en Ds O. Mooiweer te Enschede-N. vroegen ook voor de „binnenverbandse” brs. de nodige aandacht. Laatstgenoemde stelde, mee namens de klassis Enschede, voor niet alleen het aantal brs. van de commissie uit te breiden, maar ook een bredere opdracht te verstrekken aan de commissieleden, zodat het een commissie wordt voor herstel van kerkelijke eenheid van gereformeerde bellijders. Dit laatste voorstel zal nog nader aan de orde komen op 'n volgende zitting. De vergadering besloot een schrijven te richten aan de eerstvolgende gen. syn. van de Chr. Geref. Kerken om haar blijdschap en dankbaarheid tot uitdrukking te brengen ten aanzien van de tot nu toe genoteerde vorderingen op weg naar kerkelijke eenheid. Drs Steenbergen sprak namens de chr. geref. deputaten. Hij was blij met de broederlijke wijze, waarop men in de vergadering was ontvangen. De broederschap is ervaren, maar houdt ook een appél in. Het contact dient te worden geïntensiveerd en uitgebreid. In de middagvergadering kwam het rapport van de opleiding tot de Dienst des Woords in bespreking. Op de voortgezette vergadering van 1 mei a.s. zal D.V. eventueel volgens voordracht van de Raad van Advies en Toezicht een derde begeleider voor onze studenten worden benoemd.

Anders zal pas een volgende landelijke vergadering daarover moeten beslissen. Voor de resterende agendumpunten zal nog vergaderd moeten worden op 1 en 15 mei a.s.

Nieuws uit breder kring

De V.C.O. — een organisatie, die de Schriftgelovigen werkzaam bij alle takken van onderwijs, wil doen samenwerken in de strijd tegen de geest dezer eeuw, houdt D.V. op 1 mei a.s. haar jaarvergadering in Hotel Monopole te Amersfoort.

De ochtendvergadering begint om half elf.

De middagvergadering begint om twee uur.

Dan hoopt Prof. C. Veenhof te spreken over „Communisme — een religie”.

Allen die belangstelling hebben voor het streven van de V.C.O., die zich mag verheugen in een gestage groei en het blad „De School met de Bijbel” uitgeeft, worden uitgenodigd om de vergadering bij te wonen.

Het hotel ligt tegenover het stationsgebouw en is dus makkelijk bereikbaar.

De HERE heeft ons opnieuw verblijd met de geboorte van een dochter en zusje

Margaretha Elisabeth Arianne
(Marlies)

J. Stuij
G. J. Stuij-van der Vlies
Dirk Jan
Kees
Adriaan
Pieter Bas

Urk, 13 april 1976
Molenkamp 11

(Tijd.: Diaconessenhuis afd. 3) Meppel,

Geprezen zij de Here.
Dag aan dag draagt hij ons;
die God is ons heil.
Ps. 68:20

Op 29 april a.s. hopen wij D.V. te herdenken dat onze geliefde ouders en grootouders

J. F. Stulp

en

W. Stulp-Holwerda

40 jaar geleden in het huwelijk traden.

Aly en Hans
Miny en Fokke
Gerrit en Jolien
Ymie en Siebold
Klaas en Ytta
Riena en Michael
Ben en Winy
en kleinkinderen

Enschede, april 1976
van den Boschstraat 9

Zij die onze ouders willen feliciteren zijn van harte welkom op donderdag 29 april a.s. van 17.00 tot 18.30 uur in de nieuwe zaal van de Gereformeerde Oosterkerk, de Heurne 59, Enschede.

De gemeenschappelijke kerkeraad van de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt en de Christelijke Gereformeerde Kerk te Lelystad delen U mee dat, na een langdurig en geduldig gedragen lijden is ontslapen in Christus Jezus onze mede-amtsbroeder

Gerrit Jan Esenkbrink

in de leeftijd van 46 jaar.

„Over weinig zijt gij getrouwd geweest, over veel zal ik u stellen, ga in tot het feest van uw Heer.”

Lelystad, 20 april 1976

Praeses: Ds A. Broersma
Scriba: J. F. Sollié

PLAATS

**UW FAMILIEBERICHTEN
IN DIT BLAD !**

Kerknieuws

Aangenomen naar Breukelen: Kandidaat P. Busstra te Luinjeberd (Fr.), die bedankte voor Hardinxveld-Giessendam, Den Helder, Marknesse en Vlaardingen.

Beroepen te Amsterdam-West in combinatie met Amsterdam-Zuid: Ds J. H. Veeffkind te Krommenie.

Ds D. K. Smit — Ds D. K. Smit te Vlaardingen hoopt D.V. op zondag 16 mei a.s. om 4.00 uur nam. in tree te doen in de kerk te Zwolle en om 7.00 uur nam. in de kerk te Dalfsen, na diezelfde dag 's morgens om 9.00 uur in Zwolle en om 11.00 uur in Dalfsen bevestigd te zijn.

Ds B. Wielenga — Het adres van Ds B. Wielenga is met ingang van 27-4-'76: Huize „Kortenhoeve”, Burg. Verbrughweg 16b, Eck en Wiel. Tel. 03449-1510.

Kort verslag van de voorgezette landelijke vergadering van kerken, gehouden d.d. zaterdag 3 april jl. te Kampen.

In de morgenvergadering kwam het rapport van de commissie tot samenspreking met de Chr. Geref.

Redactieleden

Drs H. de Jong
Mr. dr J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds E. R. Postma
Ds H. Smit
Dr H. E. S. Woldring

Adres van de Redactie

K. Muller
H. Pootlaan 242,
Alkmaar
Telefoon 072-16767

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk

Drukkerij
„Steenbergen”,
Nooitgedacht 3, Zeist
Tel. 0 3404 - 12452

Abonnementsprijs:

f 30,— per jaar of
f 16,— per half jaar.
Buitenland f 40,— p.j.
of f 57,50 p. luchtpost
Giro 40 49 45

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen: uiterlijk tot 15 november.

Geref. Persvereniging „Opbouw”

Abonnementenadministratie
Merelthoven 273
Capelle aan den IJssel
Tel. 010 - 50.41.78